

* تعریف: فرض کنیم X یک مجموعه و $\mathcal{A}$ یک زیر مجموعه‌های X باشد که دارای

خواص زیر هستند:

$$(1) \quad \emptyset \in \mathcal{A} \quad \text{و} \quad X \in \mathcal{A}$$

(2) اشتراک هر دو عضو از $\mathcal{A}$ ، عضوی از $\mathcal{A}$ است. ($\mathcal{A}$ نسبت به اشتراک بسته است.)
(تعداد متناهی)

(3) اجتماع هر تعداد عضو از $\mathcal{A}$ ، عضوی از $\mathcal{A}$ است. ($\mathcal{A}$ نسبت به اجتماع بسته است.)
(هر تعداد متناهی، شمارایی یا نه)

چنین نزدیکه‌ای از زیر مجموعه‌های X را، یک توپولوژی بر روی X گوئیم. مجموعه X

به همراه $\mathcal{A}$ یک فضای توپولوژی نامیده، با نماد $(X, \mathcal{A})$ نشان داده می‌شود که اگر T

آن را به صورت خلاصه با T یا X نمایش می‌دهند. عناصر $\mathcal{A} \in U$ را مجموعه‌های باز T

و اعضای X را نقاط T می‌نامیم

مسئله (1) هر فضای متریک، یک ساختار فضای توپولوژی دارد که $\mathcal{A}$ مجموعه همه مجموعه‌های باز

در X نسبت به متریک هستند. این توپولوژی را توپولوژی معمولی یا متریک گوئیم.

یادآوری: مجموعه A و تابع $d: A \times A \rightarrow \mathbb{R}$ ، فضای متریک گوئیم چنانچه در شرایط زیر صدق کنند:

$$(1) \quad d(a, b) = 0 \quad \text{اگر و تنها اگر} \quad a = b$$

$$(2) \quad d(a, b) = d(b, a)$$

$$(3) \quad \text{برای هر } a, b, c \in A \text{ داشته باشیم} \quad d(a, b) + d(b, c) \leq d(a, c) \quad (\text{نامساوی مثلثی})$$

یادآوری: زیر مجموعه U از فضای متریک (A, d) را در صورتی باز گوئیم که به ازای هر $x \in U$ یک $\epsilon_x > 0$ چنان یافت شود که اگر $y \in A$ و $d(x, y) < \epsilon_x$ آنگاه $y \in U$.

مثال (۲) $U = \{x, \emptyset\}$ را توپولوژی ناکسته یا ملحدس گوئیم که کوچکترین توپولوژی بر X است.

مثال (۳) $U = P(X)$ را توپولوژی کسته گوئیم.

* مثالهای دیگر را از مراجع مربوطه مطالعه کنید.

* تعریف تابع $f: X \rightarrow Y$ بین فضاهای توپولوژی X و Y را بسیار گوئیم چنانچه به ازای هر مجموعه باز U از Y ، تصویر وارون $f^{-1}(U)$ در X باز باشد.

* تعریف دو فضای توپولوژیک X و Y را همومورف گوئیم چنانچه تابع بسیار $f: X \rightarrow Y$ و $g: Y \rightarrow X$ یافت شوند به طوری که وارون هم باشند ($f \circ g = 1_Y$ و $g \circ f = 1_X$).

* فضای توپولوژی X را بسیار گوئیم چنانچه بتوان آن را به صورت $X = X_1 \cup X_2$ نوشت به طوری که X_1 و X_2 دو مجموعه باز باشند و $X_1 \cap X_2 = \emptyset$.

* تعریف: یک نگاشت α سوسسته از $[a, b]$ به X را که $\alpha(0) = x_0$ و $\alpha(1) = x_1$

یک مسیر از x_0 به x_1 توسیع و با $\alpha: [a, b] \rightarrow X$ متناسی دهیم.

* تعریف: فضای توپولوژیک X را همبند میری توسیع حرفه $\circ$ برای هر دو نقطه x_0, x_1

یک مسیر α در X از x_0 به x_1 موجود باشد.

* مفهوم همبند میری یک مفهوم قوی تر از همبند است. فضای توپولوژیک همبندی

وجود دارد که همبند میری نیست. ولی هر همبند میری، همبند است.

مثال در صفحه $\mathbb{R}^2$ دو مجموعه $X = \{(0, x_1) \mid -1 < x_1 < 1\}$ و $Y = \{(x_1, \sin \pi/x_1) \mid 0 < x_1 < 1\}$

را در نظر بگیرید. در افزودن $X \cup Y$ همبند است ولی همبند میری نیست. شکل صفحه ۵۶ (۳-۳)

تعریف: مسیر سسته یا حلقه در نقطه x ، میری است مثل $\alpha(t)$ که $\alpha(0) = \alpha(1) = x_0$.

تعریف: $\delta = \alpha * \beta$ را حاصل ضرب دو حلقه α و β در x_0 توسیع حرفه $\circ$

$$\delta(t) = \begin{cases} \alpha(2t) & 0 \leq t \leq 1/2 \\ \beta(2t-1) & 1/2 \leq t \leq 1 \end{cases}$$

تعریف: حلقه معکوس $\alpha^{-1}(t)$ در نقطه $x \in X$ به صورت زیر تعریف می شود:

$$\alpha^{-1}(t) = \alpha(1-t) \quad 0 \leq t \leq 1$$

تعریف. حلقه ثابت c به صورت $c(t) = x_0, 0 \leq t \leq 1$ تعریف می شود

تعریف. دو تابع α_1 و α_2 را هم‌توب گوئیم چنانچه تابع پیوسته

$$F: X \times [0, 1] \rightarrow Y$$

موجود باشد به طوری که

$$F(x, 0) = \alpha_1(x)$$

$$F(x, 1) = \alpha_2(x)$$

برای هر $x \in X$

* نرم‌نسیه که در تعریف فوق $\alpha_1: X \rightarrow Y$ و $\alpha_2: X \rightarrow Y$ باشد

* تعریف. دو حلقه هم‌توب را می‌توان مسطحاً با تعریف فوق بیان نمود

* تعریف. فرض کنیم α و β دو حلقه در X باشند گوئیم α و β هم‌توب هستند

در دو نیم $\alpha = \beta$ ، اگر یک تابع پیوسته مثل $H: [0, 1] \times [0, 1] \rightarrow X$ موجود باشد
چنانچه

$$H(t, 0) = \alpha(t) \quad 0 \leq t \leq 1$$

$$H(t, 1) = \beta(t) \quad 0 \leq t \leq 1$$

$$H(0, s) = H(1, s) = x_0 \quad 0 \leq s \leq 1$$

تابع H با شرایط فوق را یک هم‌توبی گوئیم. (سطح ۳.۶ صفحه ۵۵، نگاه کنید.)

* نکته: توجه کنیم که برای هر s ثابت، $H(s, t)$ حلقه‌ای در X است که با $\alpha_s(t)$ نمایش داده می‌شود

لم (1) اگر $\alpha_0, \beta_0, \gamma_0, \alpha_1, \beta_1, \gamma_1$ حلقه‌هایی در $\mathcal{A}$ باشند، در صورت
عبارت زیر برقرارند:

(1) $\alpha_0 \subseteq \alpha_1$

(2) $\alpha_0 \subseteq \beta_0$ و $\beta_1 \subseteq \alpha_1$

(3) اگر $\alpha_0 = \beta_0$ و $\beta_1 \subseteq \gamma_1$ ، آنگاه $\alpha_1 \subseteq \gamma_1$

(4) اگر $\alpha_0 = \alpha_1$ ، آنگاه $\alpha_0^{-1} = \alpha_1^{-1}$

(5) اگر $\alpha_0 = \alpha_1$ و $\beta_0 = \beta_1$ ، آنگاه $\alpha_0 * \beta_0 = \alpha_1 * \beta_1$

$F: \alpha_0 \subseteq \beta_0, G: \beta_0 \subseteq \gamma_0$
 $\Rightarrow H(t, s) = \begin{cases} F(t, \gamma s) & 0 \leq s \leq 1 \\ G(t, \gamma s - 1) & 1 \leq s \leq 2 \end{cases}$

* اثبات قسمت (3) را از کتاب (صفحه 56) مطالعه کنید

* با توجه به لم فوق می‌توان نتیجه گرفت که هم‌توبی یک هم‌ارزی است و لذا فضای حلقه‌ها را می‌توان به اطلس‌های هم‌ارزی افزایش داد. بنابراین اطلس هم‌ارزی حلقه α ، $[\alpha]$ ، همه حلقه‌های هم‌توب با α می‌باشند.

* گروه‌های بنیادی (گروه‌های اساسی)

تعریف: مجموعه همه اطلس‌های هم‌توبی حلقه‌ها در $\mathcal{A}$ را با $\pi_1(X, x_0)$ نمایش می‌دهیم. اگر

$[\alpha]$ و $[\beta]$ متصل به $\pi_1(X, x_0)$ باشند، در صورت حاصل ضرب $[\alpha] \circ [\beta]$ به صورت

$[\alpha] \circ [\beta] = [\alpha * \beta]$

تعریف می‌شود. با توجه به لم فوق نتیجه می‌گیریم که این ضرب خوش‌تعریف است.

فصل ۲) $\pi_1(X, x_0)$ همراه با ضرب مذکور تشکیل یک گروه می دهد.
 * در این گروه، اطلس همولوژی حلقه ثابت در X عضو حسی گروه می باشد.

* $\pi_1(X, x_0)$ را گروه اول همولوژی یا گروه بنیادی فضای توپولوژی (همبند مسیری) X می نامیم.
 اثبات. در اینجا کافی است قانون ترکیب زیری ضرب را حد کنیم (بعده راضع است). لذا باید

توجه کنیم که

$$([\alpha] \circ [\beta]) \circ [\delta] = [\alpha] \circ ([\beta] \circ [\delta])$$

طبق تعریف عبارت فوق معادله است با

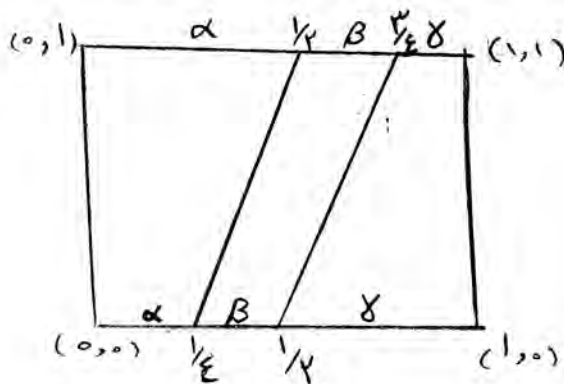
$$(\alpha * \beta) * \delta = \alpha * (\beta * \delta)$$

که برای اثبات این عبارت دو طرف مساوی را بیان می کنیم:

$$\alpha * (\beta * \delta) = \begin{cases} \alpha(2t) & 0 \leq t \leq \frac{1}{2} \\ \beta(2t-1) & \frac{1}{2} \leq t \leq \frac{3}{4} \\ \delta(2t-2) & \frac{3}{4} \leq t \leq 1 \end{cases}$$

$$(\alpha * \beta) * \delta = \begin{cases} \alpha(4t) & 0 \leq t \leq \frac{1}{4} \\ \beta(2t-1) & \frac{1}{4} \leq t \leq \frac{1}{2} \\ \delta(2t-1) & \frac{1}{2} \leq t \leq 1 \end{cases}$$

حال لازم است یک همولوژی بین حلقه های فوق معرفی شود. برای این منظور از نمودار زیر کمک می گیریم:

بنابراین جدولی H به صورت زیر می باشد:

$$H(t, s) = \begin{cases} \alpha \left(\frac{s+t}{s+1} \right) & 0 \leq t \leq \frac{s+1}{2} \\ \beta (2t - s - 1) & \frac{s+1}{2} \leq t \leq \frac{s+2}{2} \\ \delta \left(\frac{2t - 2 - s}{2 - s} \right) & \frac{s+2}{2} \leq t \leq 1 \end{cases}$$

ولذا نتیجه به دست می آید. $\square$

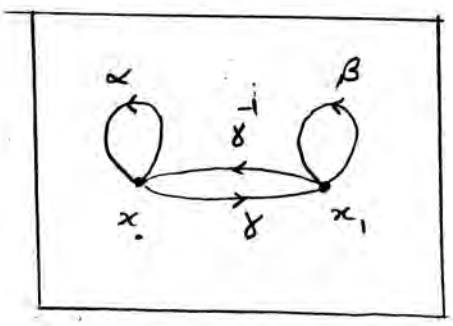
قضیه ۳) اگر X یک فضای توپولوژیک همبند مسیری باشد، در این صورت برای هر دو نقطه $x_0, x_1 \in X$ ، $\pi_1(X, x_0)$ با $\pi_1(X, x_1)$ هم‌رختی است.

اثبات: مسیری مثل δ از x_0 به x_1 را در X در نظر بگیریم. در این صورت تقریباً می‌توانیم

$$\begin{aligned} \sigma_\delta : \pi_1(X, x_0) &\rightarrow \pi_1(X, x_1) \\ ([\alpha], x_0) &\rightarrow ([\delta^{-1} * \alpha * \delta], x_1) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \sigma_{\delta^{-1}} : \pi_1(X, x_1) &\rightarrow \pi_1(X, x_0) \\ ([\beta], x_1) &\rightarrow ([\delta * \beta * \delta^{-1}], x_0) \end{aligned}$$

واضح است که σ_δ و $\sigma_{\delta^{-1}}$ یک هم‌رختی بین $\pi_1(X, x_0)$ و $\pi_1(X, x_1)$ القاء می‌کند.

تعریف: مسیر δ را می‌توان با مسیر σ ترکیب کرد چرا که $\delta(1) = \sigma(0)$. در این صورت

$$\delta * \sigma(t) = \begin{cases} \delta(2t) & 0 \leq t \leq \frac{1}{2} \\ \sigma(2t-1) & \frac{1}{2} \leq t \leq 1 \end{cases}$$

* با توجه به قضیه اخیر نتیجه می‌گیریم که گروه بنیادی به انتساب x وابسته نیست، فقط به X مربوط است.

تعریف: دو فضای توپولوژی X و Y را از یک نوع هموتوپی گوسیم چرا که وجود داشته باشد توابع $f: Y \rightarrow X$ و $g: X \rightarrow Y$ به طوری که $f \circ g \simeq 1_Y$ و $g \circ f \simeq 1_X$ به عبارت دیگر $f \circ g$ و $g \circ f$ به ترتیب با 1_Y و 1_X هموتوپ باشند.

قضیه ۴) اگر X و Y دو فضای همبند میری و از یک نوع هموتوپی باشند، در این صورت $\pi_1(X, x_0)$ با $\pi_1(Y, y_0)$ یکریخت است.

اثبات: قبل از اثبات قضیه ۴ به بیان یک لم مورد نیاز می‌پردازیم.

* نتیجه: اگر X و Y دو فضای همبند میری همومورف باشند، آنگاه گره‌های بنیادی آنها با هم یکریخت است.

لم (۵) فرض کنیم $F: X \times I \rightarrow Y$ یک هموتوپی بین توابع $f_0: (x, x_0) \rightarrow (y, y_0)$ (برای $n=0$) باشد و δ میری از y_0 به y_1 در Y باشد. در این صورت داریم:

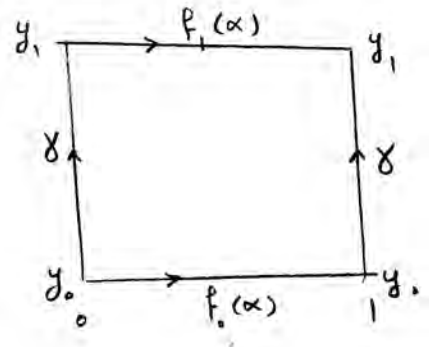
$$\sigma_y * f_i^* = f_i^*$$

که در آن $f_i^* : \pi_1(x, x_0) \rightarrow \pi_1(y, y_0)$ یک هم‌رخس‌نویزی طبیعی $f_i^* : ([\alpha], x_0) \rightarrow ([f(\alpha)], f(x_0))$

برای هر $i=0, 1$ و $\sigma_y : ([\alpha], x_0) \rightarrow ([\delta^{-1} * f_i(\alpha) * \delta], y_0)$ که $[\alpha]$ عضوی از $\pi_1(x, x_0)$ است.

اثبات. زیرا که f_0 و f_1 هم‌توپوئی هستند، لذا f_1^* و f_0^* هم‌رخس‌نویزی طبیعی تابع

$\gamma \rightarrow [a, b] \times [a, b] = G$ با ضابطه $G(t, s) = F(\alpha(t), s)$ را که $\alpha(t)$ یک حلقه در X از x_0 است، در نظر می‌گیریم. تصویر G در صورت زیر است.

لذا که هر حلقه‌ای در $[a, b] \times [a, b]$ قابل انقباض است (می‌توان آن را در یک نقطه جمع کرد) و G یک تابع پیوسته است، لذا تصویر هر حلقه‌ای تحت G یک حلقه قابل انقباض در γ خواهد بود (با حلقه ثابت هم‌توپوئی است). لذا که حلقه ثابت نامیده عضو ضمنی در گروه بنیادی

است لذا داریم:

$$[f_0(\alpha) * \delta * f_1(\alpha)^{-1} * \delta^{-1}] = \text{identity}$$

عضو ضمنی

یا $[f_1(\alpha)] = [\delta^{-1} * f_0(\alpha) * \delta]$ به این معنی که $f_1^* = \sigma_y \circ f_0^*$ و نتیجه حاصل می‌شود.

نکته ۴) از آنجا که x و y از یک نوع هم‌توبی هستند، توابع $f: X \rightarrow Y$ و

$g: Y \rightarrow X$ و هم‌توبی‌های F و H موجودند به طوری که

$$f \circ g \stackrel{H}{=} 1_Y, \quad g \circ f \stackrel{F}{=} 1_X$$

از لم قبل نتیجه می‌شود که

$$\sigma_g \circ 1_Y^* = (f \circ g)^* = f^* \circ g^*$$

$$\sigma_{g^{-1}} \circ 1_X^* = (g \circ f)^* = g^* \circ f^*$$

از قضیه ۳ نتیجه می‌گیریم که σ_g و $\sigma_{g^{-1}}$ یک‌ریختی هستند و با توجه به روابط فوق، لذا $f^* \circ g^*$ و $g^* \circ f^*$ نیز یک‌ریختی هستند بنابراین f^* و g^* نیز دو یک‌ریختی هستند و لذا قضیه ما ثابت می‌شود. $\square$

* توجه کنید که اگر دو فضای X و Y از یک نوع هم‌توبی باشند لزوماً هم‌مورف نیستند و لذا از آنجا که دو فضای توپولوژیک گروه‌های بنیادی یکسانی دارند نمی‌توان نتیجه گرفت که هم‌مورف هستند. مثال آن را بیان می‌کنیم:

مثال: فرض کنیم X یک فضای بسته C و Y یک فضای بسته همراه با پاره خط pq باشد. مانند شکل

حال توابع $f: X \rightarrow Y$ و $g: Y \rightarrow X$ را تعریف می‌کنیم

$$g(y) = \begin{cases} y & \text{if } y \in C \\ p & \text{if } y \in pq \end{cases}$$

ما در نظر می‌گیریم. لذا $f \circ g = 1_Y$ و $g \circ f = 1_X$ و بنابراین X و Y از یک نوع هم‌توبی

حقیقتاً در حالتی که به وضوح X و Y همبسته نیستند. (اگر P را از X حذف کنیم تا همبندگی شود ولی اگر از Y حذف کنیم تا همبندگی شود.)

تعریف: زیر مجموعه A از فضای توپولوژیک X را یک تولیدگی (انقباض) از X گوئیم اگر وجود داشته باشد یک تابع پیوسته مثل $r: X \rightarrow A$ به طوری که $r(a) = a$ برای هر $a \in A$. به تابع r یک تولیدگی یا انقباض گوئیم.

تعریف: زیر مجموعه A از X را یک تولیدگی تغییر شکل یافته (deformation retract) گوئیم اگر وجود داشته باشد تولیدگی $r: X \rightarrow A$ و هم‌توبی $H: X \times [0, 1] \rightarrow X$ به طوری که $H(x, 0) = x$ ، $H(x, 1) = r(x)$ ، و $H(a, t) = a$ برای هر $a \in A$ و $t \in [0, 1]$.

قضیه ۹. اگر X یک فضای توپولوژیک همبسته مسطح و A یک انقباض تغییر شکل یافته از آن باشد، در اینصورت برای هر $a \in A$ ، گروه $\pi_1(X, a)$ با $\pi_1(A, a)$ یکسان است.

اثبات: از تعریف انقباض تغییر شکل یافته نتیجه می‌شود که X و A از یک نوع هم‌توبی همبسته و لذا گروه‌های بنیادی آنها طبق قضیه ۴ با هم یکسانند.

مثال ۱. فضای n بعدی اقلیدسی $\mathbb{R}^n$ را در نظر بگیریم. نشان می‌دهیم که $Y = \{0\}$ (فضای شامل یک نقطه صفر) یک تولیدگی تغییر شکل یافته از $\mathbb{R}^n$ است. برای اثبات قرار می‌دهیم $H: \mathbb{R}^n \times [0, 1] \rightarrow \mathbb{R}^n$

که ضابطه آن:

$$H(x, t) = tx, \quad t \in [0, 1], \quad x \in \mathbb{R}^n$$

این تابع ادعای هم‌ارزی بودن می‌دهد، لذا $\pi_1(\mathbb{R}^n, 0) = \pi_1(\{0\}, 0) = \text{identity}$

سوال ۲) کره S^{n-1} یک توپولوژی تغییر شکل یافته از $D^n - \{0\}$ (دیسک واحد منهای مبدأ) می‌باشد. برای اثبات تعریف کنیم:

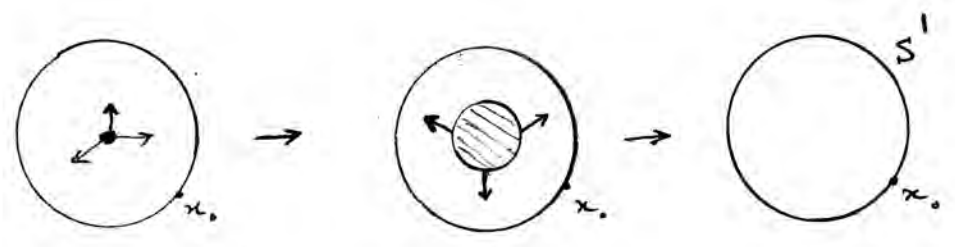
$$H: (D^n - \{0\} \times [0, 1]) \rightarrow (D^n - \{0\})$$

$$H(x, t) = (1-t)x + t \frac{x}{|x|}$$

$$t \in [0, 1], \quad x \in \mathbb{R}^n, \quad |x| = \sqrt{(x \cdot x)}$$

هم‌ارزی بودن دیده که # شرایط تعریف توپولوژی تغییر شکل یافته را دارد.

اگر قرار دهیم $n=2$ به شکل زیر ترجمه کنیم:

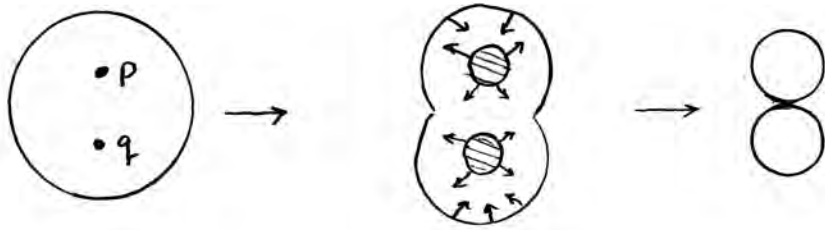
بنابراین $\pi_1(D^2 - \{0\}, x_0)$ با $\pi_1(S^1, x_0)$ هم‌ارزی است. ترجمه کنیم که

$\pi_1(S^1, x_0) \cong (\mathbb{Z}, +)$ (با توجه به اینکه یک حلقه چند بار S^1 را طی می‌کند و جهت آن چگونه است)

سوال ۳) دو طایره که در یک نقطه اشتراک دارند یک انقباض تغییر شکل یافته برای

$B^2 - \{p\} - \{q\}$ (دیسک واحد که دو نقطه p, q را از آن بردارند) می‌باشد.

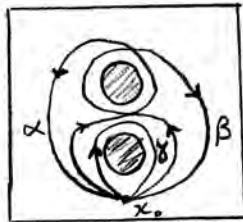
به جای نوشتن فرمول همجوشی، به شکل زیر توجه می‌کنیم:

بنابراین $\pi_1(D^2 - \{p\} - \{q\}, x_0)$ با $\pi_1(S^1, x_0)$ هم‌ارز است

گروه $\pi_1(S^1, x_0)$ یک گروه آبلی نسبت به ضرب است زیرا در شکل زیر $\alpha \neq \beta$ و $\alpha\beta = \beta\alpha$

$$\alpha \neq \beta \quad \text{ولذا گروه مورد نظر آبلی نیست}$$

شکل ۳.۱۳ کتاب ۴۶۵

ساده‌ها (simplexes)

تعریف: فرض کنیم نقاط متمایزی از فضای $\mathbb{R}^n$ باشند. مجموعه

نقاط $x_1, \dots, x_{m+1}$ متصل هستند اگر m بردار

$$x_2 - x_1, x_3 - x_1, \dots, x_{m+1} - x_1$$

متصل خطی باشند.

تعریف یک M -سادک (m-simplex) که با σ^M نمایش می‌دهیم، مجموعه تقاطعی از R^n ، صورت زیر است:

$$\sigma^M = \left\{ x = \sum_{i=1}^{M+1} \lambda_i x_i \mid \lambda_i \geq 0, \sum_{i=1}^{M+1} \lambda_i = 1 \right\}$$

که در آن $x_1, \dots, x_{M+1}$ مستقل هستند.

اغلب می‌نویسیم $\sigma^M = [x_1, \dots, x_{M+1}]$ و $x_1, \dots, x_{M+1}$ را رأس‌های سادک M -بعدی σ^M می‌نامیم.

تعریف. مجموعه $\{ \lambda_1 x_1 + \dots + \lambda_{M+1} x_{M+1} \mid \lambda_j = 0 \}$ وجه j ام (jth face) نامیده می‌شود.

مثال. سادک دو بعدی σ^2 را در نظر بگیریم با بردارهای x_1, x_2, x_3 .

اگر $x = \lambda_1 x_1 + \lambda_2 x_2 + \lambda_3 x_3$ که λ_i ها همگی بزرگتر از صفر، در این صورت x در داخل

مثلث ایجاد شده توسط x_1, x_2, x_3 واقع می‌شود و اگر یکی از λ_i ها مثلاً $\lambda_3 = 0$ ،

در این صورت x در بازه خطی حاصل x_1 و x_2 قرار می‌گیرد.

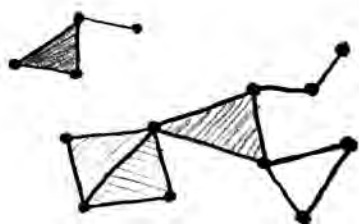
تعریف: مجموعه‌ای متناهی از سادک‌ها در R^n ، K را مجموع سادکی (simplicial complex) می‌گویند که شرایط زیر برقرار باشد:

- ۱- اگر $\sigma^p \in K$ ، در انصورت همه وجوه σ^p متعلق به K باشد.
- ۲- اگر $\sigma^p, \sigma^q \in K$ ، در انصورت یا $\sigma^p \cap \sigma^q = \phi$ یا $\sigma^p \cap \sigma^q = \sigma^r$ برابر با وجه مشترک σ^p, σ^q باشد.

بعد مجموع سادکی K که با $\dim K$ نمایش می‌دهیم برابر با ماکزیم بعد سادک‌های متعلق به K می‌باشد.

تعریف: مجموع سادکی K را همبند میری می‌گویند اگر برای هر حقیقت رؤس u و v از K دنباله $v_0, \dots, v_n$ از رؤس (~~ک~~) در K موجود باشد بطوریکه $v_0 = u$ و $v_n = v$ و $v_{i+1} \cap v_i$ سادک یک بعدی از K باشد برای هر i ، $i = 0, \dots, n-1$.

تعریف: اجتماع همه اعضای K نسبت به توپولوژی اقلیدسی را همبند می‌گویند. همبند به K می‌گویند. اگر مجموع سادکی همبند میری باشد در انصورت همبند و همبند به آن نیز همبند میری است (به معنای توپولوژیک همبند میری).

مثالی از یک مجموع سادکی

تعریف: زیر مجموعه H از گروه G را مولد G گوئیم هرگاه هر عضو G بتوان

به صورت حاصل ضرب توان‌های مثبت یا منفی اعضای H از H نوشت. اگر حاصل ضرب

تعدادی از اعضای H برابر با یک باشد، در این صورت این حاصل ضرب را یک رابطه بین

اعضای مولد H می‌نامیم. اگر گروه G به طور کامل توسط مجموعه مولد H و رابطه‌ها^ی

$\{r_i\}$ تعیین گردد، G را به طور کامل معین گوئیم و این رابطه را رابطه کامل گوئیم.

اگر H مجموعه مولد G و $\{r_i\}$ مجموعه کامل از روابط بین H باشد، در این صورت

زوج $(H, \{r_i\})$ را یک مانس برای G گوئیم.

قضیه ۷) فرض کنیم k یک چندوجهی چند مسیری و a یک رأس آن باشد.

چنین فرض کنیم ما یک زیر چندوجهی یک بعدی انقباض پذیر (به این معنی که با

یک نقطه از یک نوع هم‌توبی باشد) و شامل همه رئوس k باشد. اگر گروه G ،

یک گروه با مولدهای g_{ij} و رابطه $g_{ik}^{-1} g_{jk} g_{ij} = 1$ باشد که در آن g_{ij}

مساطر با یک سادک مرتب یک بعدی از k با رئوس $\{a_i, a_j\}$ است و رابطه

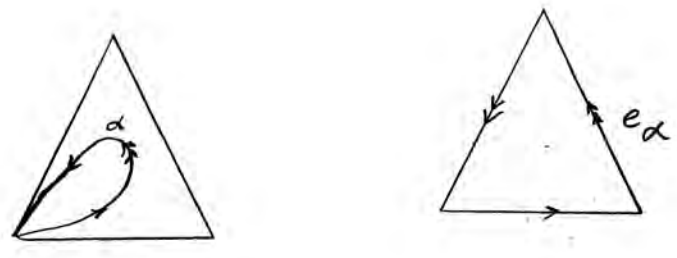
$g_{ij} g_{jk} g_{ik}^{-1} = 1$ مساطر با سادک دو بعدی مرتب با رئوس $\{a_i, a_j, a_k\}$ در $k-l$

می‌باشد. در این صورت G یکریخت با گروه $\pi_1(k, a)$ است.

اثبات: در اینجا فقط ایده‌ای از اثبات بیان می‌شود. دقت کنیم که اعضای

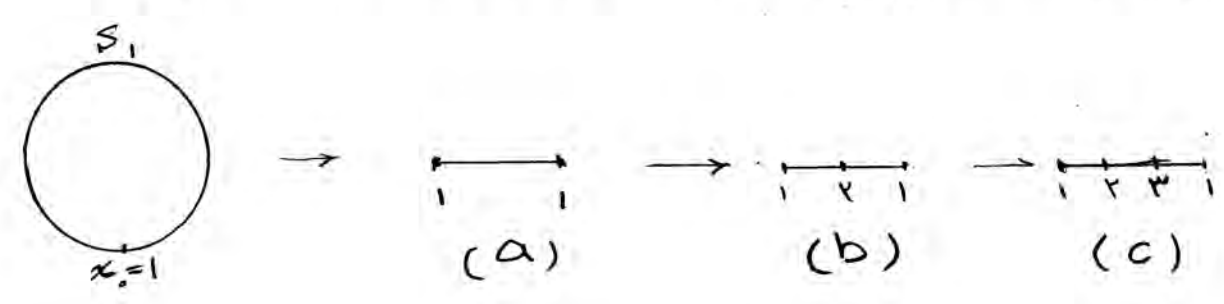
گروه بنیادی K حلقه‌های دلخواه بر پایه a هستند، در حالی که اعضای گروه G یاال‌هایی از K (ساده‌های یک‌جبری) می‌باشند. ابتدا نشان می‌دهیم که حلقه دلخواه α با حلقه یالی e_α از K هم‌توب است. این مطلب را می‌توان با کمک شکل زیر روشن کرد. $K = \sigma^2$ مشاهده کرد.

تعریف: فضای تریبولوژیک X که با چندوجهی K هم‌تورف باشد را مثلثی شدنی گوئیم و چندوجهی K را مثلث‌بندهی X می‌نامیم. (K یالی نسبت)

* در واقع در فضای دووجهی مثلث‌بندهی همان بیان فضای تریبولوژیک توسط مثلث‌های بهم چسبیده است. در این حالت مثلث‌ها یا از هم جدا هستند، یا یک‌نقطه و یا یک یاال مشترک دارند.

مسئله ۱) یک مکعب قفسه قبل از خراشیم $\pi_1(S_1, x_0)$ را محاسبه کنیم.

ابتدا طبق شکل فوق دایره S_1 را بازمی‌کنیم به صورت (a). حال این دایره خط را به سادک‌ها افراز می‌کنیم. خود شکل (a) چون یک رأس دارد سادک یک بعدی نسبت به رأس ۲ را اضافه می‌کنیم در شکل (b) می‌رسیم. چون فرض می‌کنیم که در (b) دو سادک مجزا داریم در حالیکه دور رأس سادک‌ها با هم برابر است و بنابراین لازم است یک رأس دیگر اضافه کنیم مانند شکل (c). لذا چند وجهی K_0 وابسته به S_1 در شکل (c) حاصل می‌شود که عبارت است از:

$$K_0 = \{1\} \cup \{2\} \cup \{3\} \cup \{1, 2\} \cup \{1, 3\} \cup \{2, 3\}$$

درین معنی که K_0 اجتماع از ۳ سادک ۳ ضلعی و ۳ سادک ۱- بعدی می‌باشد.

$$L_0 = \{1, 3\} \cup \{2, 3\}$$

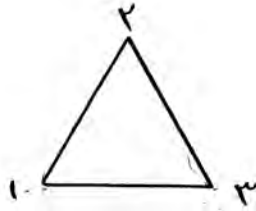
قرار می‌دهیم

دیده می‌شود که L_0 انقباض پذیر و یک بعدی است و هم رئوس K_0 را طراوت

طبق قضیه ۷، $g_{1,3} = g_{2,3} = 1$ و $g_{1,2} = 0$ بنابراین $\pi_1(S_1, x_0) = \mathbb{Z}$

مسئله ۲) محاسبه $\pi_1(D, x_0)$ که در آن $D = \{(x_1, x_2) \mid x_1^2 + x_2^2 \leq 1\}$

مست‌بندی D در شکل زیر ارائه شده است.

در این صورت چند وجهی راسته به D به صورت $K = K_0 \cup \{1, 2, 3\}$ می‌باشد که K_0

چندوجهی ارائه شده در سؤال ۱ است. زیر چند وجهی یک بعدی

$$L = \{1, 2\} \cup \{2, 3\}$$

را در نظر بگیریم. با شرایط قصه γ را داریم. بنابراین تنها عضوی که می‌تواند مخالف

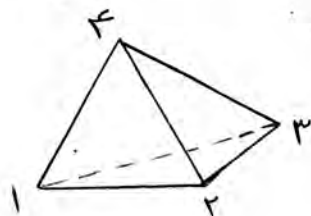
۱ باشد عضو g_{12} است. اما از طرفی بنا بر سادگی $\{1, 2, 3\}$ داریم:

$$g_{12} \cdot g_{23} \cdot g_{13}^{-1} = \{1\}$$

لذا می‌توانیم g_{12} و g_{23} برابر با ۱ هستند. لذا $g_{13} = 1$ و بنابراین $\pi_1(K, x_0)$ گروه

تولید شده توسط عنصرهایی است و داریم $\pi_1(D, x_0) = \pi_1(K, x_0) = \{1\}$

مسئله ۳) $\pi_1(S^2, x_0)$: ابتدا مست‌بندی زیر را در نظر بگیریم (سطح یک مخروط)

بنابراین مثلث بندی K به صورت

$$K = \{1\} \cup \{2\} \cup \{3\} \cup \{4\} \cup \\ \{1,2\} \cup \{2,3\} \cup \{1,3\} \cup \{1,4\} \cup \{2,4\} \cup \{3,4\} \cup \\ \{1,2,4\} \cup \{2,3,4\} \cup \{1,3,4\} \cup \{1,2,3\}$$

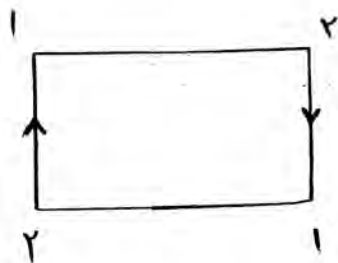
و $L = \{1,2\} \cup \{2,3\} \cup \{3,4\}$ در قضیه ۷ صدق است. بنابراین

و از روابطی که از آن در می آید $g_{12} = g_{23} = g_{34} = \{1\}$

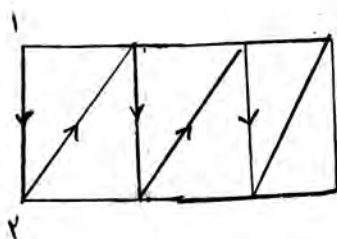
نتیجه می شود که $g_{14} = g_{24} = g_{13} = \{1\}$ و لذا $\pi_1(S^2, n) = \{1\}$

~~مثال ۴) حالتی که درون ندارد مویس~~

ابتدا یاد آوری می کنیم که ندارد مویس از اتصال دو ضلع موازی یک مستطیل به صورت برجس حاصل می شود. به شکل زیر:

حال مثلث بندی زیر را برای ندارد مویس در نظر بگیرید:

بنابراین چیزهایی که صورت:

$$\begin{aligned}
 K = & \{1\}, \{2\}, \{3\}, \{4\}, \{5\}, \{6\} \\
 & \{1,2\}, \{1,3\}, \{1,6\}, \{2,3\}, \{2,4\}, \{2,5\}, \{2,6\} \\
 & \{3,4\}, \{3,5\}, \{4,5\}, \{4,6\}, \{5,6\}, \\
 & \{1,2,3\}, \{1,2,6\}, \{2,3,4\}, \{2,5,6\}, \\
 & \{3,4,5\}, \{4,5,6\}
 \end{aligned}$$

بنابراین می‌توان ما را به صورت زیر انتخاب کرد:

$$L = \{1,2\} \cup \{2,3\} \cup \{3,4\} \cup \{4,5\} \cup \{5,6\}$$

بنابراین $\{1\}$ $g_{12} = g_{23} = g_{34} = g_{45} = g_{56} = 1$ و بقیه مولدها باید در $\mathbb{Z}_2$ رابطه به دست آید.

سادک در بعضی صورت‌ها و لذا طریح

$$g_{12} g_{23} = g_{13}$$

$$g_{23} g_{34} = g_{24}$$

$$g_{34} g_{45} = g_{35}$$

$$g_{45} g_{56} = g_{46}$$

$$g_{25} g_{56} = g_{26}$$

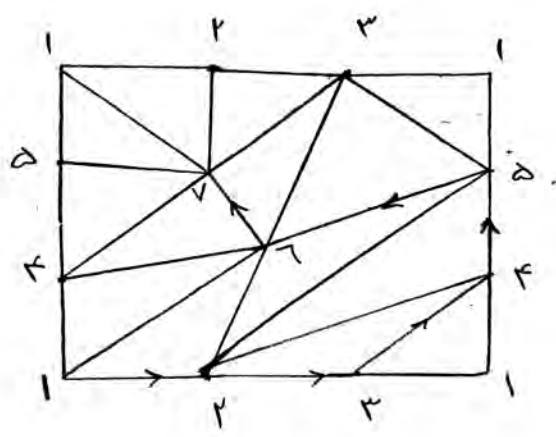
$$g_{12} g_{26} = g_{16}$$

بنابراین طریح $g_{12} = g_{23} = g_{34} = g_{45} = g_{56} = g$ و $g_{13} = g_{24} = g_{35} = 1$

ولذا π_1 (Möbius band, $\mathbb{Z}_2$) توسط یک مولد ترکیب شود پس ترکیب با $\mathbb{Z}_2$ است

مثال ۵ گروه نیایدی جنبره:

مکتب بندی جنبره را به صورت زیر در نظر بگیریم:

مکتب بندی k شامل ۷ سادک صریحی، ۱۴ سادک ابعبی و ۱۴ سادک دو بعبی است. (به عنوان مثال سادک g_{12} را مشخص کنید)

زیر جنبره h را به صورت $\{1,2\} \cup \{2,3\} \cup \{3,4\} \cup \{4,5\} \cup \{5,6\} \cup \{6,7\} \cup \{7,8\}$ در نظر بگیریم.

لذا $g_{12} = g_{13} = g_{14} = g_{15} = g_{16} = g_{17} = g_{18} = 1$ و $g_{19} = 1$ موله باقی مانده که در h رابطه نوشته شود یعنی $g_{19} = 1$.

$$g_{12} = g_{13} = g_{14} = g_{15} = g_{16} = g_{17} = g_{18} = 1$$

$$g_{19} = g_{29} = g_{39} = g_{49} = g_{59} = \frac{k}{2}$$

$$g_{12} = g_{13} = g_{14} = g_{15} = 1$$

(به عنوان مثال روابط را بنویسید و نتیجه را به دست آورید) لذا گروه خوبی داریم موله g و k می باشد و لذا یکریخت است با $\mathbb{Z} \oplus \mathbb{Z}$.

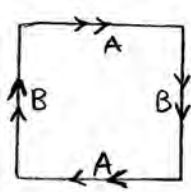
مسئله ۲) گروه بنیادی صفحه تصویر

یادآوری: صفحه تصویر از چنانچه اضلاع یک مربع واحد با ضابطه زیر بدست می آید

$$(0, y) \sim (1, 1-y) \quad \text{for } 0 \leq y \leq 1$$

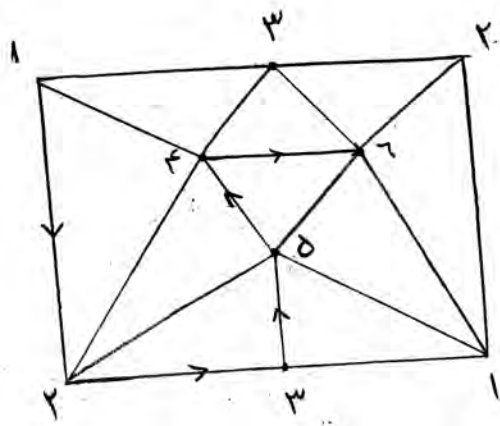
$$(x, 0) \sim (1-x, 1) \quad \text{for } 0 \leq x \leq 1$$

مطابق شکل زیر:

صفحه تصویر قابل نشان در فضای ۳ بعدی نیست

حال مثلث بندی زیر را برای صفحه تصویر در نظر می گیریم

مثلث بندی فوق شامل ۶ سادک صفر بعدی، ۱۵ سادک یک بعدی و ۱۰ سادک ۲ بعدی

است (سادک ها را به طور کامل ببینید). چیزی که در شکل مشخص شده است زیر عنوان می

ما را معرفی می کند. لذا $\{g_{12} = g_{23} = g_{34} = g_{45} = g_{56} = g_{67} = g_{78} = g_{89} = g_{91}\}$ اگر ۱۰ موله با همبندی را در

۱۰ رابطه بدست آمده از سادک های دو بعدی قرار دهیم، داریم،

$$g_{۲۵} = g_{۲۴} = g_{۱۲} = g_{۵۷} = 1$$

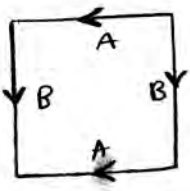
$$g_{۱۳} = g_{۲۱} = g_{۱۵} = g_{۲۲} = g_{۲۳} = g_{۴۳} = g$$

$$g^۲ = 1$$

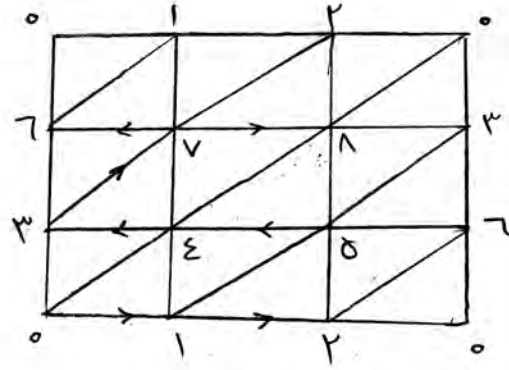
$$\Rightarrow \pi_1(\text{projective plane}) \simeq \mathbb{Z}_۲$$

مثال (۷) گروه بنیادی نظری پلانین :

اگر دو سربک استوانه را در جهات مخالف بهم چسبانیم نظری پلانین حاصل می شود شکل زیر :

~~شکل بنیادی برای نظری پلانین خارج دایره~~

شکل بنیادی فنون شکل ۸ سادک صفر بعدی ، ۲۷ سادک ۱- بعدی و ۱۸ سادک ۲- بعدی است. بنابراین با توجه به ما مشخص شده در شکل فنون خارج :

$$g_{۰۱} = g_{۱۲} = g_{۲۵} = g_{۴۵} = g_{۳۲} = g_{۳۷} = g_{۷۸} = g_{۲۷} = 1$$

و با توجه به روابط خارج :

$$g_{۲۶} = g_{۵۶} = g_{۸۳} = g_{۸۵} = g_{۵۳} = g$$

$$g_{1v} = g_{2v} = g_{2n} = g_{0y} = g_{1z} = k$$

$$g_{2v} = g_{2z} = g_{10} = g_{1z} = g_{0z} = g_{0z} = g_{2v} = g_{2n} = g_{0n} = 1$$

$$gkgk^{-1} = 1$$

بنابراین، گروه تولید کننده توسط g, k ، رابط π_1 (Klein bottle) =
 $gkgk^{-1} = 1$

قضیه ۸) گروه بنیادی حاصل ضرب دو فضای توپولوژیک X و Y یکریخت است با حاصل ضرب گروه های بنیادی آنها، یعنی:

$$\pi_1(X \times Y, x_0 \times y_0) \cong \pi_1(X, x_0) \oplus \pi_1(Y, y_0)$$

* از آنجا که یک حلقه در $(X \times Y, x_0 \times y_0)$ دقیقاً برابر حلقه های (X, x_0) و (Y, y_0) است
 اثبات واضح است

مثال ۱) حلقه T برابر است با حاصل ضرب $S^1 \times S^1$. بنابراین

$$\pi_1(T, t_0) \cong \pi_1(S^1, s_0) \times \pi_1(S^1, s_0) \cong \mathbb{Z} \oplus \mathbb{Z}$$

مثال ۲) استوانه C برابر است با حاصل ضرب یک طره و یک بازه بسته $[0, 1]$ ، لذا:

$$\pi_1(C, c_0) = \pi_1(S^1, x_0) \oplus \pi_1([0, 1], t_0) \cong \mathbb{Z} \oplus \{0\} \cong \mathbb{Z}$$

گروههای همولوژی

سادک های جهت دار و تعریف گروههای همولوژی

تعریف یک p -سادک جهت دار از یک p -سادک $\sigma^p = [\sigma_1, \dots, \sigma_p]$ با انتخاب یک ترتیب روی رؤس به دست می آید. کلاس هم ارز σ^p جهت های زوج علامت مثبت و کلاس هم ارز σ^p جهت های فرد علامت منفی به سادک جهت دار می دهد. یک مجموع سادگی که سادک های آن جهت دار باشند را مجموع سادگی جهت دار گوئیم.

مثال اگر برای یک 2 -سادک جهت $[\sigma_1, \sigma_2, \sigma_3] = \sigma^2 + \sigma^2$ انتخاب شود، آنگاه داریم:

$$[\sigma_1, \sigma_2, \sigma_3] = [\sigma_1, \sigma_2, \sigma_3] = [\sigma_1, \sigma_2, \sigma_3] + \sigma^2$$

$$[\sigma_2, \sigma_1, \sigma_3] = [\sigma_2, \sigma_1, \sigma_3] = [\sigma_2, \sigma_1, \sigma_3] - \sigma^2$$

در ادامه یک گروه آبلی موسوم به گروه زنجیری $C_p(k)$ به هر p -سادک مجموع سادگی k نظر می کنیم.

تعریف فرض کنیم k یک مجموع سادگی n بعدی و شامل m سادک p بعدی باشد.

یک p -زنجیر از k ، $C_p(k)$ ، یک گروه آبلی آزاد تولید شده توسط p -سادک های

جهت دار k می باشد. به این صورت که هر عضو $c_p \in C_p(k)$ را می توان به صورت

$$c_p = \sum_{i=1}^k f_i \sigma_i^p, \quad f_i \in \mathbb{Z}$$

نوشت که در آن $\sigma_i^p + (-\sigma_i^p) = 0, \forall i, p$

عکس این گروه:

$$\sum f_i \sigma_i^p + \sum g_i \sigma_i^p = \sum (f_i + g_i) \sigma_i^p$$

می باشد.

تعریف: عملگر سیمار ∂_p تابعی است،

$$\partial_p: C_p(k) \rightarrow C_{p-1}(k)$$

که خصوصیات زیر را داراست:

۱- خطی است یعنی

$$\partial_p (\sum f_i \sigma_i^p) = \sum f_i \partial_p \sigma_i^p$$

۲- برای هر p -ساک-جستار

$$\sigma^p = [\sigma_1, \dots, \sigma_p]$$

$$\partial [\sigma_1, \dots, \sigma_p] = \sum_{j=0}^p (-1)^j [\hat{\sigma}_1, \dots, \hat{\sigma}_j, \dots, \sigma_p]$$

که در آن $[\sigma_1, \dots, \hat{\sigma}_j, \dots, \sigma_p]$ به معنی $p-1$ -ساک σ^{p-1} درست آمده از σ^p با حذف رأس σ_j می باشد.

۳- سیمار هر زنجیر صفر، صفر تویف می شود.

* به راحتی می توان نشان داد که ∂ یک عملگر از $C_p(k)$ به $C_{p-1}(k)$ می باشد.

برای سادگی به جای ∂ از ∂ استفاده می کنیم.

$$\partial_{p-1} \circ \partial_p = 0$$

قضیه ۹

معادلات دیریکله، حد و هم خورد سبب ندارد

اگر

$$\partial_{p-1} \circ \partial_p \sigma^p = \partial_{p-1} \circ \partial_p [v_0, \dots, v_p]$$

$$= \partial_{p-1} \left\{ \sum_{j=0}^p (-1)^j [v_0, \dots, \hat{v}_j, \dots, v_p] \right\}$$

$$= \sum (-1)^j \partial_{p-1} [v_0, \dots, \hat{v}_j, \dots, v_p]$$

$$= \sum_{j=0}^p (-1)^j \left\{ \sum_{i=0}^{j-1} (-1)^i [v_0, \dots, \hat{v}_i, \dots, \hat{v}_j, \dots, v_p] \right.$$

$$\left. + \sum_{i=j+1}^p (-1)^{i-1} [v_0, \dots, \hat{v}_j, \dots, \hat{v}_i, \dots, v_p] \right\}$$

$$= \sum_{i < j} (-1)^{i+j} [v_0, \dots, \hat{v}_i, \dots, \hat{v}_j, \dots, v_p]$$

$$+ \sum_{i > j} (-1)^{i+j-1} [v_0, \dots, \hat{v}_j, \dots, \hat{v}_i, \dots, v_p]$$

$$= \sum_{i < j} [(-1)^{i+j} + (-1)^{i+j-1}] [v_0, \dots, \hat{v}_i, \dots, \hat{v}_j, \dots, v_p]$$

$$= 0$$

تعریف. $z_p \in C_p(k)$ را دور p -بندی یا p -دور گویم خواه $\partial z_p = 0$.

بنابراین خانواده همه p -دورها برابر است با هسته همبندی $\partial: C_p \rightarrow C_{p-1}$ ، لذا زیرگروهی از $C_p(k)$ می باشد. این زیرگروه، گروه دورهای p -بندی از k نامیده می شود و آن را با $Z_p(k)$ نمایش می دهند.

تعریف. $b_p \in C_p(k)$ را سبزه p -بندی یا p -سبزه گویم خواه وجود داشته باشد $(p+1)$ زنجیره C_{p+1} به طوری که $\partial C_{p+1} = b_p$. بنابراین خانواده همه سبزه های p -بندی تصویر همبندی $\partial C_{p+1}(k)$ می باشد که زیرگروهی از $C_p(k)$ است. این زیرگروه را گروه سبزه های p -بندی از k نامیده می شود که با $B_p(k)$ نمایش می دهند.

توجه کنیم که طبق قضیه (۴.۱۲) برای هر عضو b_p از $B_p(k)$ داریم $\partial b_p = 0$.
بنابراین $B_p(k)$ یک زیرگروه از $Z_p(k)$ می باشد.

تعریف. گروه همولوژی p -بندی k که با $H_p(k)$ نمایش داده می شود گروه خارج قسمتی

$$H_p(k) = Z_p(k) / B_p(k)$$

می باشد. عضو h_p از $H_p(k)$ برابر با کلاس هم ارز $[z_p]$ با رابطه هم ارز

$$z_p^1 \sim z_p^2 \iff z_p^1 - z_p^2 \in B_p(k)$$

حسین رابطه هم ارزی را همولوژی کریم و m و z را در صورت هم ارزی همولوژی نامع.

از آنجا که $H_p(K)$ و $B_p(K)$ هر دو گروه‌های آبلی هستند، لذا اگر $H_p(K)$ سیم می‌شود

قضیه ۱۰. فرض کنیم x و y دو فضای توپولوژیک از یک نوع هموتپی باشند در این صورت

برای هر p داریم:

$$H_p(x) \cong H_p(y)$$

قضیه ۱۱. اگر K_1 و K_2 دو سبک‌بندی از یک فضای توپولوژیک مثل K باشند،

داریم:

$$H_p(K_1) = H_p(K_2)$$

قضیه ۱۲. اگر K یک فضای انقباض پذیر (از یک نوع هموتپی با یک نقطه) باشد،

در این صورت

$$H_p(K) = \begin{cases} \{0\}, & p \neq 0 \\ \mathbb{Z}, & p = 0 \end{cases}$$

بهمان. از قضیه ۱۱، نتیجه می‌شود که $H_p(K) = H_p([x])$ بنابراین برای p مثبت

گروه همولوژی K ، سادک صفر بعدی $[x] = \mathbb{Z}$ را در نظر داریم. بنابراین

بعد k برابر صفر است و $\{0\} = C_p(k)$ برای هر $p > 0$ و لذا برای $p > 0$ داریم

$H_p(k) = \{0\}$ برای $p = 0$ توجه کنید که اگر k باشد هر عضو $C_p(k)$ از $C(k)$ دارای

این خاصیت است که $\partial C_0 = 0$ ، لذا داریم $C_0(k) = C(k)$ ، از طرف دیگر

چون هیچ سادگی با بعد غیر کمتر از صفر نداریم، لذا $B_0(k) = \{0\}$ بنابراین داریم،

$$H_0(k) = Z_0(k) = \{z_j \mid z_j = f[\alpha_j], f \in \mathbb{Z}\} = \mathbb{Z}$$

و ثابت کامل می شود.

مثال های بعدی نشان می دهند که چگونه گروه های همولوژی محاسبه می گردند

مسئله ۱) فرض کنیم $[e_1, e_2, e_3] = \mathbb{Z}^3 = K$ ، توجه کنید که $\dim K = 2$ ، بنابراین، با توجه

به تعریف برای هر $p > 2$ داریم $C_p(k) = \{0\}$ و بنابراین برای $k > 2$ داریم $H_k(k) = \{0\}$.

حال خاصیت $H_0(k)$ ، $H_1(k)$ ، و $H_2(k)$ را محاسبه کرد

$H_0(k) : Z_0(k)$ یعنی اعضای $Z_0(k)$ مثل 0 است که $\partial z_0 = 0$ ، لذا اینها به تعریف داریم

$C_1(k) = Z_1(k)$ ، چون هر رنجیر صفرتایی سببش صفر است. همچنین هر عضو $C_1(k)$

را می توان به صورت

$$a_1[\alpha_1] + b_1[\alpha_2] + c_1[\alpha_3]$$

نوشت که $a, b, c \in \mathbb{Z}$ ، بنابراین $Z_1(k)$ سه مولد مستقل دارد و لذا

طریح، $Z_0(K) = \mathbb{Z} \oplus \mathbb{Z} \oplus \mathbb{Z} = \mathbb{Z}^3$. حال لازم است که $B_0(K)$ را

ببینیم. فرض کنیم که $b_0 \in B_0(K)$ اگر $b_0 \in C_0(K)$ و $b_0 = \partial c_0$ که $c_0 \in C_0(K)$.

هر عضو $C_0(K)$ را می‌توان به صورت

$$c_0 = a_0 [v_0, v_1] + b_0 [v_0, v_2] + c_0 [v_1, v_2]$$

نویسند. بنابراین

$$\begin{aligned} \partial c_0 &= a_0 ([v_1] - [v_0]) + b_0 ([v_2] - [v_0]) + c_0 ([v_2] - [v_1]) \\ &= (a_0 - c_0) [v_1] - (a_0 + b_0) [v_0] + (b_0 + c_0) [v_2] \end{aligned}$$

بنابراین هر عضو b_0 از $B_0(K)$ را می‌توان به صورت زیر نوشت:

$$b_0 = a_0 [v_0] + b_0 [v_1] + c_0 [v_2]$$

که در آن $a_0 + b_0 + c_0 = 0$. این نشان می‌دهد که $B_0(K)$ دو مولد مستقل دارد. لذا

$B_0(K) = \mathbb{Z} \oplus \mathbb{Z}$. حال $h_0 \in H_0(K)$ را می‌توان به صورت $h_0 = z_0 + B_0(K)$ به صورت زیر نوشت:

$$\begin{aligned} h_0 &= z_0 + B_0(K) \\ &= a_0 [v_0] + b_0 [v_1] + c_0 [v_2] + \{-a_0 [v_0] - b_0 [v_1] + (a_0 + b_0) [v_2]\} \\ &= (a_0 + b_0 + c_0) [v_2] = d_0 [v_2], \quad d_0 \in \mathbb{Z} \end{aligned}$$

بنابراین $H_0(K)$ دارای یک مولد مستقل است، لذا $H_0(K) \cong \mathbb{Z}$.

$H_1(K) = Z_1(K) / B_1(K)$ از آنجا که $H_1(K) = Z_1(K) / B_1(K)$ ، لذا به هم می رسد $Z_1(K)$ و $B_1(K)$ هر دو برابرند.

$z_1 \in Z_1(K)$ اگر $z_1 \in C_1(K)$ ، $\partial z_1 = 0$ ، اگر $z_1 \in C_1(K)$ باشد آنگاه $\partial z_1 = 0$

$$z_1 = a_1 [v_0, v_1] + b_1 [v_0, v_2] + c_1 [v_1, v_2]$$

$$\partial z_1 = (a_1 - c_1) [v_1] - (a_1 + b_1) [v_0] + (b_1 + c_1) [v_2]$$

بنابراین برای اینکه $\partial z_1 = 0$ باشد

$$z_1 = a_1 [v_0, v_1] - a_1 [v_0, v_1] + a_1 [v_1, v_2]$$

پس $z_1(K) = \mathbb{Z}$ بدین معنی که

حل $B_1(K)$ را مرتبه ۳ داریم. می دانیم که $b_1 \in B_1(K)$ اگر $b_1 \in C_1(K)$ ، $b_1 = \partial c_1$

برای $c_1 \in C_1(K)$ هر عضوی از $C_1(K)$ را می توان به صورت

$$c_1 = a_1 [v_0, v_1, v_2]$$

بنابراین

$$\partial c_1 = a_1 \{ [v_0, v_1] - [v_0, v_2] + [v_1, v_2] \}$$

لذا هر عضوی $b_1 \in B_1(K)$ را می توان به صورت

$$b_1 = a_1 \{ [v_0, v_1] - [v_0, v_2] + [v_1, v_2] \}$$

که نشان می دهد $B_1(K) = \mathbb{Z}$ ، لذا $H_1(K) = \{0\}$

(۳)

$H_p(K)$: برای محاسبه $Z_p(K)$ ، طبق محاسبات فوق و چون $\partial z_p = 0$ که $a_p = 0$.

همچنین از آنجا که $B_p(K) = \{0\}$ و لذا $H_p(K) = \{0\}$.